

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΔΑ

Κ. Παρορίτη: "ΣΤΟ ΔΛΜΠΟΥΡΟ,,

Δυνατές, δλεζόνταις καὶ πλούσιες εἰκόνες. Ο ποιητής εἶδε μὲ τὰ μάτια του κι ἄγγισε μὲ τὰ πονόψυχα τὰ χέρια του ὅλες αὐτές τις δύστυχες ψυχῆς ποὺ ὑποφέρουν βουτηγμένες στὴν πεῖνα, στὴ δουλειὰ καὶ στὸ κρίμα. Ποτὲ δὲν ξεχύνεται σὲ ρητορισμοὺς καὶ σὲ πλατυασμοὺς καὶ σὲ φεύτικες αἰστηματολογίες. Ή γάλωσσα του εἶναι ἀδρά, μεστή, μελετηρέιη. Σπαρταριστὰ μᾶς παρασταίνει τὴν ζωὴν ὅπως τὴν βλέπομε νὰ περνᾷ στοὺς δρόμους ἢ νὰ σκύβει καὶ νὰ σπᾶ στὰ σπίτια τῆς φτωχειῶν καὶ τοῦ καημοῦ.

Δὲν ἔχει δύμας τὴν δύναμην διαγραφέας πίσω ἀπὸ τὴν θλιβερὴν αὐτὴν ἴπιφάνεια τῆς πραγματικότητας νὰ σκύψει καὶ νὰ βρεῖ τὸ γαλαζιό φόντο τῆς ἀρμονίας ποὺ κρύβεται παρηγορητικὸν ἀσάλευτο σὲ ὅλα τὰ βάθη τῆς προστυχίας καὶ τοῦ χαροῦ. Δὲν μπορεῖ νὰ τοποθετήσει τὶς δύστυχίες αὐτές στὴ θέση τοῦ ς' ἔτοι νὰ νοιώσει καὶ νὰ δεῖξει πόσο ἀπαραίτητες εἶναι καὶ πόσο πολύτιμες γιὰ τὴν συνολικὴν εὔρυθμία τῆς ζωῆς.

Εἶναι ἀλήθεια, σ' ἓνα μεσαῖο ἔργο τέχνης ἡ βαθειὰ αὐτὴν φιλοσοφικὴ τοποθέτηση καὶ δικαιολογία δλῶν τῶν φαινομένων τῆς ὑπαρξίας, δὲν εἶναι ἀπαραίτητη. Φτάνει ἡ πιστή, ἡ ώραία ἀπεικόνιση τῆς ἔξωτερηκῆς παράστασης τῶν πραγμάτων.

Μὰ ἔκεινο ποὺ εἶναι ἀπαραίτητο καὶ ποὺ ἔμμεσα πνγάζει ἀπὸ τὴν ἀψήλην αὐτὴν ἐπισκόπιση τοῦ δλοῦ, εἶναι τὸ πειθαρχικό, ἀρμονικὸν ἔστοληγμα τῆς κεντρικῆς ἰδέας ἐνὸς ἔργου μέσα σὲ στέρεα καλολογικὴν μορφή. "Αν αὐτὸν λείπει, κανένα χάρισμα, καὶ μὰ δρομοφρίᾳ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀντικαταστήσει.

Κι αὐτὸν λείπει ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ κ. Παρορίτη. Κάθε κεφάλαιο εἶναι μιὰ εἰκόνα ώραία, μ' ἀνάερα κρεμασμένη, τὸ σύνολο ἔνα μωσαϊκὸ ἀκατάστατο, ἀπὸ θαμαστὰ πλακάκια λείπει ἡ ἀνώτερη δημιουργικὴ πνοὴ ποὺ σ' ὅλο αὐτὸν τὸ ώραῖο ὄλικό νὰ δώσει μιὰ πλέρια, ἔνιαία μορφή.

Καὶ γ' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει στὸ ρομάντζο αὐτὸν ἔνας τύπος ώρισμένος ποὺ νὰ ὑψώνεται ἀπάνω ἀπὸ τοὺς ἀλλούς καὶ νὰ συμπυκνώνει ἀπάνω στὸ κεφάλι του τὴν συμπάθειά μας ἢ τὴν ἀγανάχτηση. 'Ολεθρία ἡ ἔλλειψη αὐτὴν σ' ἔνα ἔργο. Γιατὶ ἔτοι μοιράζεται καὶ σκορπιέται ἡ συγκίνησή μας, παράταρχε τὴν προηγούμενη στὸ Paris Journal μὲ τὸν τίτλο Η Μοῦσα στὸ Φρέσκο.

"Ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ποιητῆς συγχρόνου τοῦ Ronsard, νομίζω, ποὺ εἶχε τιμωρηθεῖ δὲ θυμοῦμαὶ γιὰ ποιό ἔγκλημα, καὶ τοῦ Verlaine γιὰ τὴν πολύχρονη ὑπόθεσην τοῦ Rimbaud.

"Ωστε, δημοσίευτε, ἡ κοινέντα εἴτανε ἐκτάκτως φιλολογική, στὴν ὥρισην ἔλαβε μέρος καὶ δὲ πιθεωρητής τοῦ τράμ, ποὺ σὲ μιὰ στάση εἶχε ἀνεβεῖ καὶ αὐτὸς ἀπάνω γιὰ νὰ βεβαιώσει τὸ βιβλίο τοῦ ὑφισταμένου του.

Κυταζούτας αὐτὸν τὸ ὑπέροχο πνεῦμα, τὸν ἀνθρωπὸν αὐτὸν δὲ διποὺς συμπεριφέρονταν μὲ τὸν ἕδιο τρόπο πρὸς ἀπλούς ἀνθρώπους δημοσίευτας τὸν εἶχα δεῖ ἀλλοτε καὶ πρὸς σοφούς, πρὸς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου δύπως καὶ πρὸς ἔργατες, ἀναπολούσσα τὸν ἀθανάτον "Εμμερτον:

— Μόνον οἱ ἀρχοντοχωριάτες τριγυρίζουν στολισμένοι μὲ χρυσάφια καὶ μὲ κοσμήματα· οἱ ἀληθινοὶ βασιλιάδες ἀφίνουν στὰ θησαυροφυλάκια τὰ στέμματά τους καὶ παρευσιάζονται μὲ ἀπλότητα καὶ μὲ ἀφέλεια.

(Στόλλο φύλλο τελισσοῦ)

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

τὰ συναιστήματα γεννοῦνται μέσα μας, προχωροῦμε χωρὶς συστηματοποιημένη ψυχικὴ συγκέντρωση κι ὅταν τελειώσομε δὲν τὸ βιβλίο καὶ τὸ κλείσομε, τίποτα δὲν ἀπομένει στὸ νῦν μας παρὰ σκηνὴς σκόρπιες καὶ ξεστέλιωτες, μιὰ γράμμη ἀπὸ τὴν ἀρχή, μιὰ σιλουέτα ἀπὸ τὸ τέλος, μικρορυθμοὶ δλοὶ τους ποὺ δεχνοῦνται καὶ σθένουνται καὶ κανένας ἀψηλότερός τους ἥρωας, σὲ καλὸν σὲ κακό, ποὺ νὰ μᾶς ἀπομένει πάντα δρόθιος στὴ θύμηση καὶ νὰ μᾶς συμελίζει τὸ σκοπὸν τοῦ συγγραφέα.

"Τυπέροχος ἀλήθεια στὶς λεπτομέρειες δ. κ. Παρορίτης, ἀνίκανος δύμας φαίνεται ἀπὸ φηλὰ κυριαρχικὰ ν' ἀδραίει τὸ θέμα του, νὰ τὸ συναρμολογήσει, νὰ τοῦ βρεῖ ἀρχὴν καὶ τέλος, νὰ τοῦ δώσει μιὰ μορφὴ κλασική, δημοσίευτη ταυριάζει στὶς συγκρατημένες καὶ σπαραχτικές τραγωδίες ποὺ ξεπούνε πίσω ἀπὸ τὶς κλεισμένες φτωχικὲς θύρες ἢ κάτω στ' ἀτρύγητα βάθη τῆς θάλασσας.

"Ομως, μ' ὅλο τὸ ριζικό του αὐτὸν ἐλάττωμα, τὸ κανονιόριο ρομάντζο δὲν μπορεῖ νὰ περάσει ἀπαραίτητο.

· Ο κ. Καρκαβίτσας δξιούς του βρίσκει μαθητάδες.

ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ Κ. ΠΑΛΛΗ

Κο "Αλέξη Πάλλη

Λίβερπούλ

... στὶς 9 τ' Απρίλη

Ξακονισμένες μου δάσκαλε,

Πρέπει νὰ μάθης πῶς στὴ . . . ἀρχισε νὰ φυσῷ πάνω στὰ μαθητικὰ κεφάλαια κάποιο μυρωμένο καὶ δροσερὸ ἀγέρι, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴ ζωτανὴ δημοτικὴ μας γλώσσαν καὶ ποὺ λίγες σὰν καὶ σένα δυστυχῶς ἀκόμη τὴν καταλαβαῖν καὶ τὴν διδάσκουνται.

Καὶ αὐτὴν τὴν μυρωμένην, τὴ θεῖα γλώσσαν, ποὺ νοιώθω νὰ σπαρατταὶ στὰ σωτικά μου, αὐτὴν ἀρχισαν ἐδῶ στὴ . . . νὰ καταλαβαῖνουν καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζουνται.

Ἐγὼ ποὺ σοῦ γράφω, δὲν μὲ γιωρίζεις, σχιζεῖς νὰ τὰ τώρα συστήνουμε μοναχός.

Είμαι μαθητής σὲ ιδιωτικὸ λύκειο τῆς . . . Εδώ τὸν καταστρεφτικὸ δρόμο ποὺ μᾶς πηγαίνει αὐτὴν ἡ καθαρεύουσα. Είδα τὸν ίσιο ποὺ φέρνει ἡ ἀγνὴ δημοτικὴ μας γλώσσα, καὶ εἶπα: «Μὰ γιὰ τὸ Θεό τι κάνουμε; σκάβουμε τὸ λάκο μοναχοί μας.» 'Εσταμάτησα, καὶ τώρα ἔχουμει σὲ σένα, σεβαστέ μου δάσκαλε, νὰ σὲ συμβούλευτω πῶς θὰ εἰμπορέσω νὰ γυρίσω καὶ ἀλλούς πίσω, νὰ τοὺς δεῖξω τὴν πλάνη τους.

Γι' αὐτὸν σὲ ίκετεύω καὶ σὲ παρακαλῶ, γράψε μου διὸ ἐνθαρρυντικὰ καὶ παρηγοριαὶ λόγια καὶ στεῖλε μου τὰ βγαλμένα σου ἔργα.

Μὲ μεγάλο σεβασμό

'Ο ἀπὸ σήμερα ὑποστηριχτῆς τῆς ιδέας

. . .

'Αιντίνι, 3]16]3]910, Τετάρτη
Κύριε 'Αλέξαντρε Πάλλη

Liverpool

Τὰ βιβλία, ποὺ μᾶς στείλατε, εἶναι τώρα ἔνας μῆνας ποὺ τὰ πήραμε. Σὰς εὐχαριστοῦμε, κύριε Πάλλη, ἀπὸ τὴν καρδιά μας. Μὴ νομίσετε, ποὺ ἀργήσαμε νὰ σᾶς γράψουμε, πῶς τὸ κάνουμε ἀπὸ λι-

σμονησιά τοῦ χρέους μας. Νομίζαμε πῶς θὰ μᾶς στέλνατε μαζί καὶ κανένας γράμμα, καὶ περιμέναμε νὰ σᾶς γράψουμε μιὰ καὶ καλή.

Μᾶς κακοφάνηκε, κύριε Πάλλη, πών θελήσατε νὰ μᾶς κρύψετε δημοσίευοντας τὸ γράμμα μας στὸ «Νουμά». Εμεῖς τουλάχιστο τὸ θεωροῦμε τιμὴ μας νὰ είμαστε Δημοτικιστάδες. Καὶ ἡ αὐτοπεποίθηση μας καὶ ἡ ἀγάπη μας στὴ Δημοτικὴ μας δίνουν τὴ δύναμη νὰ τὸ φωνάζουμε ὅπου καὶ νάναι.

Σᾶς περιμένουμε δταν θάρθητε στὴ Σμύρνη.

Μὲ πολλὴ ἀγάπη καὶ σεβασμὸ

· Ο Πρόεδρος

K. ΑΡΓΥΡΑΚΗΣ

· Ο Γραμματικὸς

A. K. ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗΣ

. . . 15]28 Απρίλ. 1910

· Αξιότιμε Κε. Πάλλη,

Χθὲς τὸ βράδυ θστερα ἀπὸ τὴν ὥραί καὶ μαγευτικὴ ἀκολουθία τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ μας, ἐπέστρεψα στὸ σπήλαιο καὶ μοῦ ἤλθε μιὰ ἰδέα νὰ διασκεψω τὸ πρώτο ἀποψινὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ιωάννη, ποὺ τὸ λένε διαθήκη τοῦ Χριστοῦ, στὴν ἰδική σας μετάφραση, γιὰ τὴν διπούλα λυπήνα ποῦ τόσο καρδιά ποὺ μ' ἔδωκαν γιὰ τὸ ἔργο σας αὐτό· &ς εἶναι καλὸς ἡ καλή μου ἔξαδέλφη . . . ποῦ ἔγεινε αἵτια νὰ δῶ τὰ βιβλία σας τὰ ὅποια μὲ ἔκπλακα σήμερα νὰ ντρέπομει γιὰ τὴν παληά μου ὄπισθιδρικὴ καὶ ταπεινὴ ἰδέα. Δὲν θέλω σήμερα, Κύριε Α. Πάλλη, νὰ σᾶς γράψω τὴν ἐντύπωσι ποῦ ἔκαμε ἡ Ίλιασδα σας καὶ παραπάνω τὸ τελευταῖο της βιβλίο, διότι ἔκεινα διαβάσα περισσότερο, ἐπειδὴ τὸ ξέρει καὶ μᾶλλον ἀπό τὸ Σχολεῖο μου ἀκόμα, καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ ποὺ αἰσθάνθηκα, δταν διάβαζα τὰ γλυκὰ πολὺ γλυκὰ ἔκεινα λόγια ποῦ λέγει τὸ Πρίαμος στὸν 'Αχιλλέα, ζητῶντας τὸ κορμὶ τοῦ γυζοῦ του: ὅλος ἐκείνος δὲν θέλεισιασμός μου σήμερα ὑποχωρεῖ στὸν μεγάλο ἐνθουσιασμὸ καὶ τὴν πολλὴ συγκίνηση ποὺ αἰσθάνθηκα διαβάζοντας τὴν 'Αγία Γραφὴ καὶ ἰδίως τὸ χθεσινὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ιωάννη, εἰς τὸ ὄποιον θαυμάζω τὴν μεγάλη σας τέχνη καὶ ἔκτακτο ἀπόδοσι στὴν δημοτικὴ μας γλώσσα σῶλων τῶν δυσκολωτέρων δογματικῶν διδασκαλιῶν τοῦ Χριστοῦ μας.

Δὲν είμαι ἀξιος, Κύριε Πάλλη, γιὰ νὰ σᾶς συγχαρῶ, μολονότι θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ σᾶς προσφέρω ἐνα ἀλάχιστο δεῖγμα τῆς πολὺ συγκινητικῆς αὐτὴ

